

INTERACCIÓNS ARTÍSTICAS EN GALICIA
6ª RESIDENCIA DE ARTISTAS EMERXENTES

Xullo de 2025 → Pazo de Mariñán, Deputación da Coruña

TERRA:
MATERIA E LUGAR

Imaxe: mapa xeolóxico do Macizo Hespérico, Isidro Parga Pondal (1982).

IMAXES E APUNTAMENTOS SOBRE A TERRA

(DOCUMENTO DE TRABALLO)

[...] ⁷E fixo Deus o firmamento e separou as augas de debaixo do firmamento das augas de encima do firmamento. E así foi. ⁸Chamou Deus ao firmamento «ceo». Pasou unha tarde, pasou unha mañá: o día segundo. ⁹Dixo Deus: «Xúntense as augas de debaixo do ceo nun só sitio, e que apareza o seco». E así foi. ¹⁰Chamou Deus ao seco «terra», e á masa das augas chamou «mar». E viu Deus que era bo. ¹¹Dixo Deus: «Cúbrase a terra de verdor, de herba verde que procrea semente, e de árbores froiteiras que dean froito segundo a súa especie e que leven semente sobre a terra». E así foi. ¹²A terra brotou herba verde que procreaba semente segundo a súa especie, e árbores que daban froito e levaban semente segundo a súa especie. [...]

GÉNESIS 1:1

Creación do ceo e terra, Sisto Badalocchio (según Rafael) (1607).

[...] ⁴Esta é a historia do ceo e da terra cando foron creados. O día en que o Señor Deus fixo terra e ceo, ⁵ non había aínda matogueiras na terra, nin brotaba herba no campo, porque o Señor Deus non enviara choiva sobre a terra, nin había home que cultivase o chan; ⁶ pero un manancial saía da terra e regaba toda a superficie do chan. ⁷ Entón o Señor Deus modeló ao home do po do chan e insufló no seu nariz alento de vida; e o home converteuse en ser vivo. [...]

GÉNESIS 1:2

El Golem o como viene el mundo, película dirigida por Paul Wegener y Karl Boese (1919).

ter (poñer) os pés no chan

ATERRIZAR

pés de barro

Le Sacre du Printemps, parte dos deseños de Nikolai Rerikh para a produción de Diaghilev.

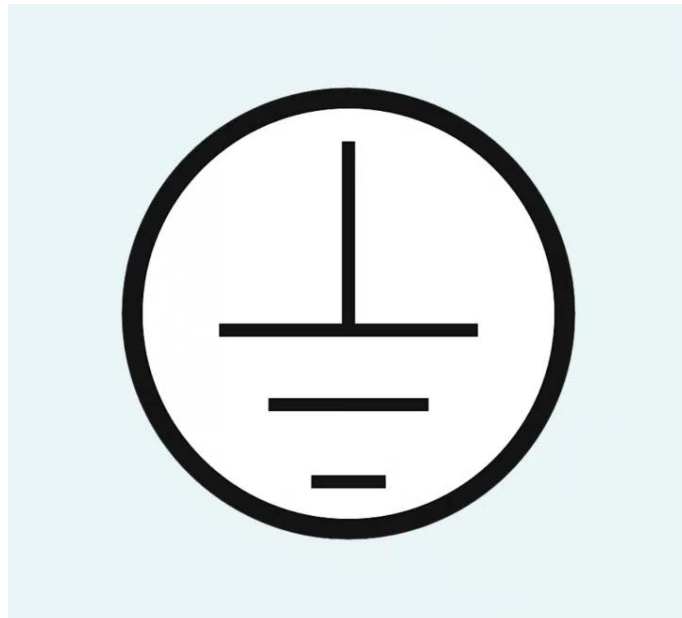
Le Sacre du printemps [A consagración da primavera], concerto e ballet, Igor Stravinsky (1913).

Coreografía: Maurice Béjart, gravado en Lausana (xuño, 2011).

Ver e escoitar, [aquí](#).

A **toma de terra** ten unha función eminentemente de seguridade. Se se producen anomalías na corrente eléctrica, unha derivación ou corrente de fuga ou unha descarga provocada polo impacto dun raio, a toma de terra desvía o fluxo de corrente eléctrica a un espazo onde non se causen accidentes. Evita que, ao entrar en contacto co aparello, sufras ti unha descarga eléctrica.

A **toma de terra** minora o ruído electromagnético, polo que é moi común en aparellos de reprodución de son.

Toma de tierra, símbolo.

A Ascensión, Albrecht Dürer (ca. 1510).

CEO

TERRA

abaixo terreal enterrar xeoloxía
gravidade

MUNDO

xeografía hemisferio
cartografía continente

CHAN

estar (estatua) pés pegada

caída pedestre terremoto

sitio

distancia terreo
camino viaxe
senda nomadismo
sendeiro paseo
vieiro

PAÍS

paisaxe paisano-a raia
asentamento territorio
poboación
veciñanza demarcación

área
terra de ninguén

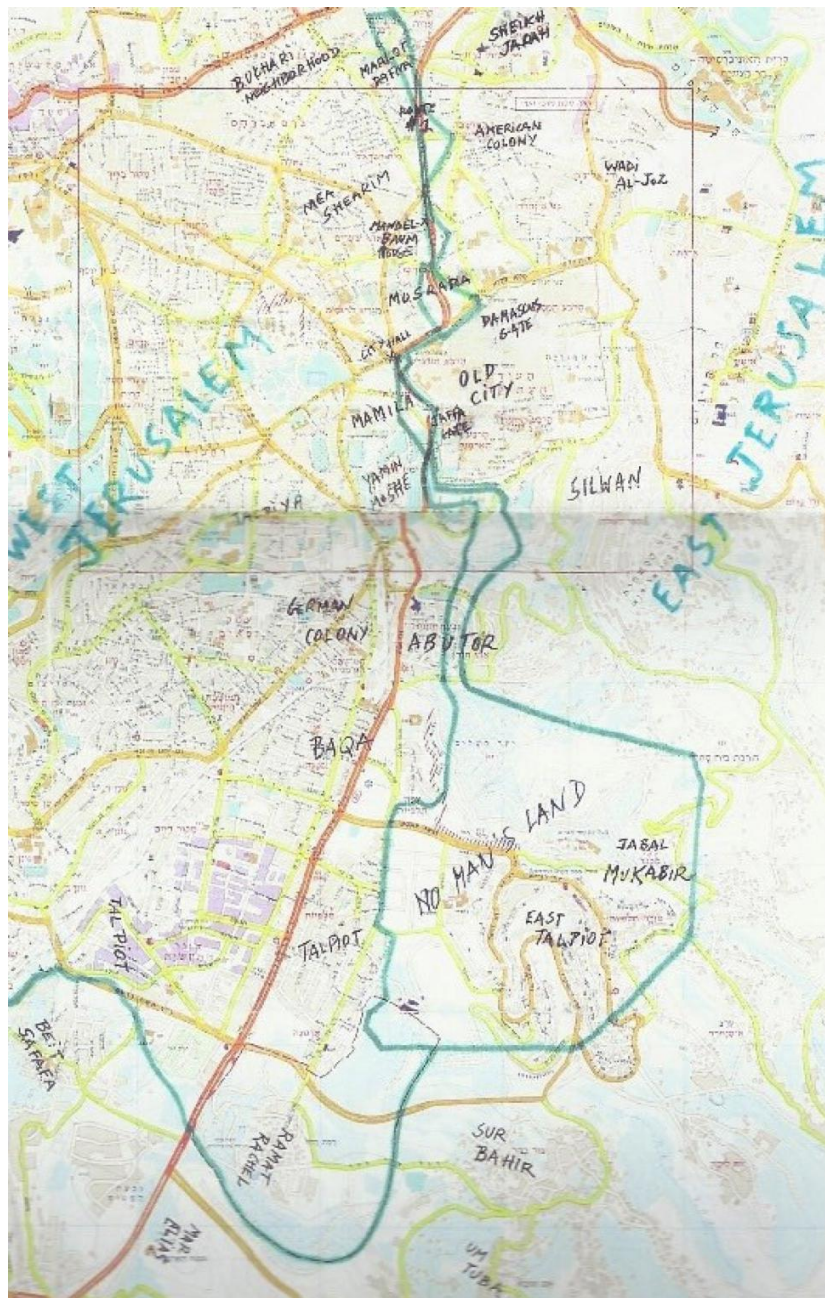
patria apátrida

panorama

SUB-TERRÁNEO

enterramento escuridade soto
caverna cimento raíz
minería pozo
sima tesouro galería tumba
túnel

INFERNO

The Green line, Francis Alÿs, Jerusalem (2004).

Terra, cantata para barítono, coro e orquesta, Juan Durán (2019). Sobre os textos de Ramón Cabanillas: *No desterro* (1913), *Vento mareiro* (1915) e *Da terra asoballada* (1917).
Ver e escoitar, [aquí](#).

Paisaxe

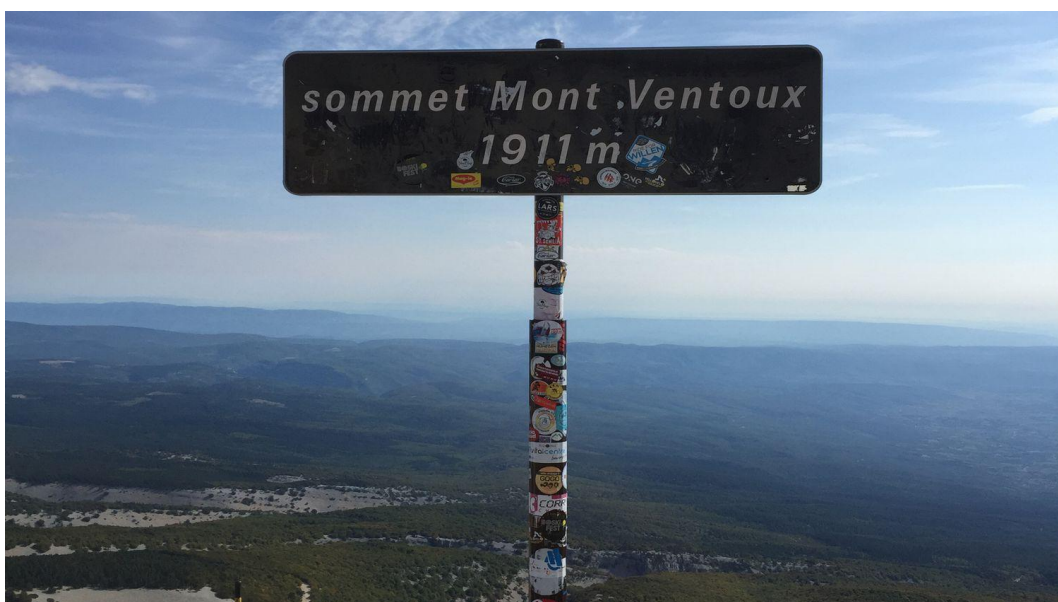
Extensión de terreo que se alcanza coa vista, xeralmente considerada no seu aspecto artístico.

Pintura ou debuxo que representa esta extensión de terreo.

Aspecto característico dun determinado espazo xeográfico.

O 26 de abril de 1336 Francesco Petrarca (1304–1374), “levado só polo desexo de ver a extraordinaria altura do lugar”, ascende ao cume do *Mont Ventoux* (1912 m de altitude), monte que se alza na chaira da Provenza francesa. Faio despois de que, segundo relata nunha carta dirixida ao seu pai, “lendo o día anterior a Tito Livio” atopa a pasaxe en que Filipo, rei de Macedonia, ascende ao monte Hemo en Tesalia crendo a lenda de que desde a súa altura pódense ver dous mares: Adriático e Ponto Euxino.

Tras unha ascensión fatigosa Petrarca consegue mirar desde a cima do Mont Ventoux, facer avanzar á vista ata onde a vista chegue.

Cima del Mont Ventoux.

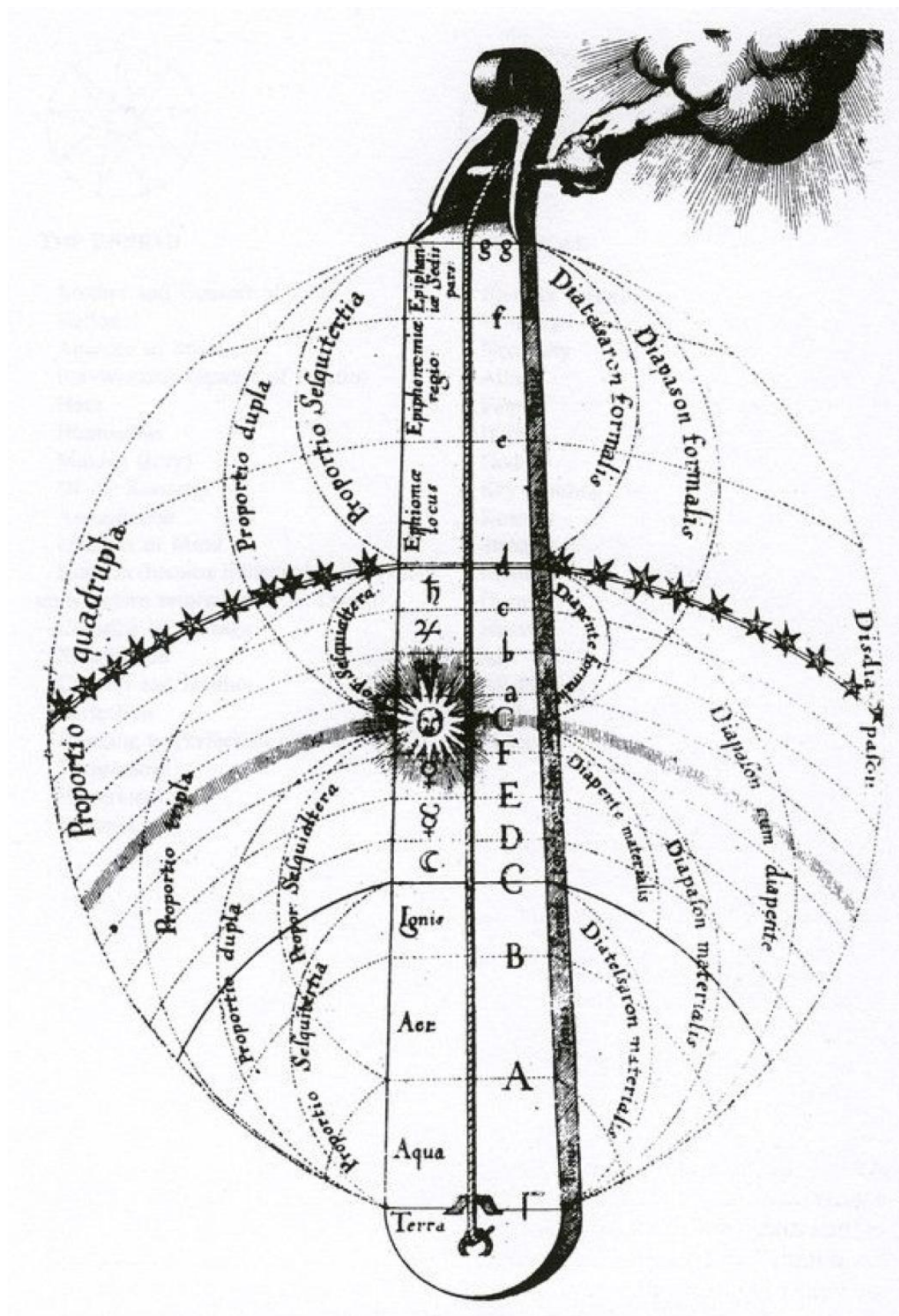

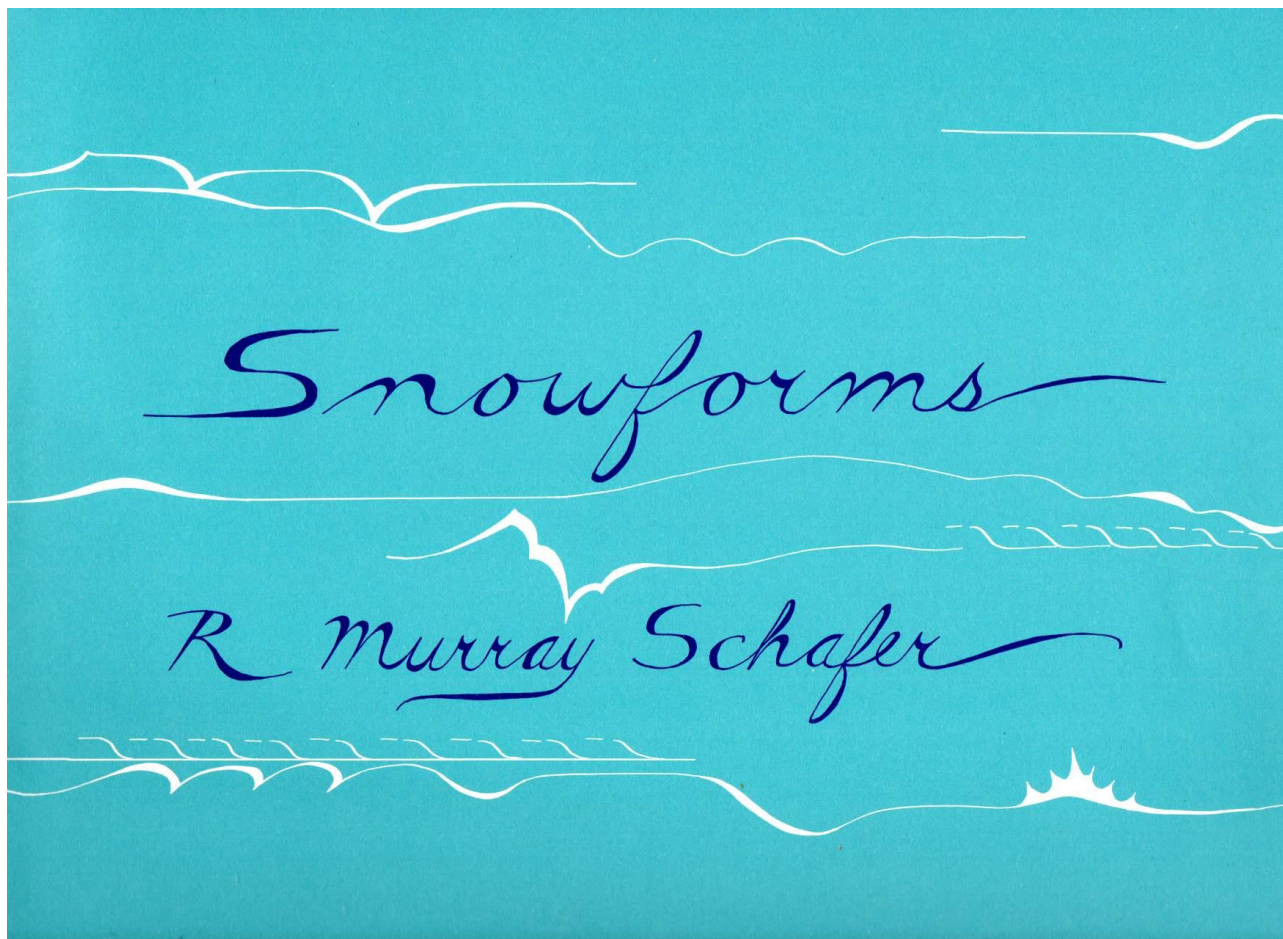
Flores en el cuerpo, Ana Mendieta (1973).

Asfalto, Robert Smithson, performance cerca de Roma (1969).

Raymond Murray Schafer, *El paisaje sonoro y la afinación del mundo* (1977)

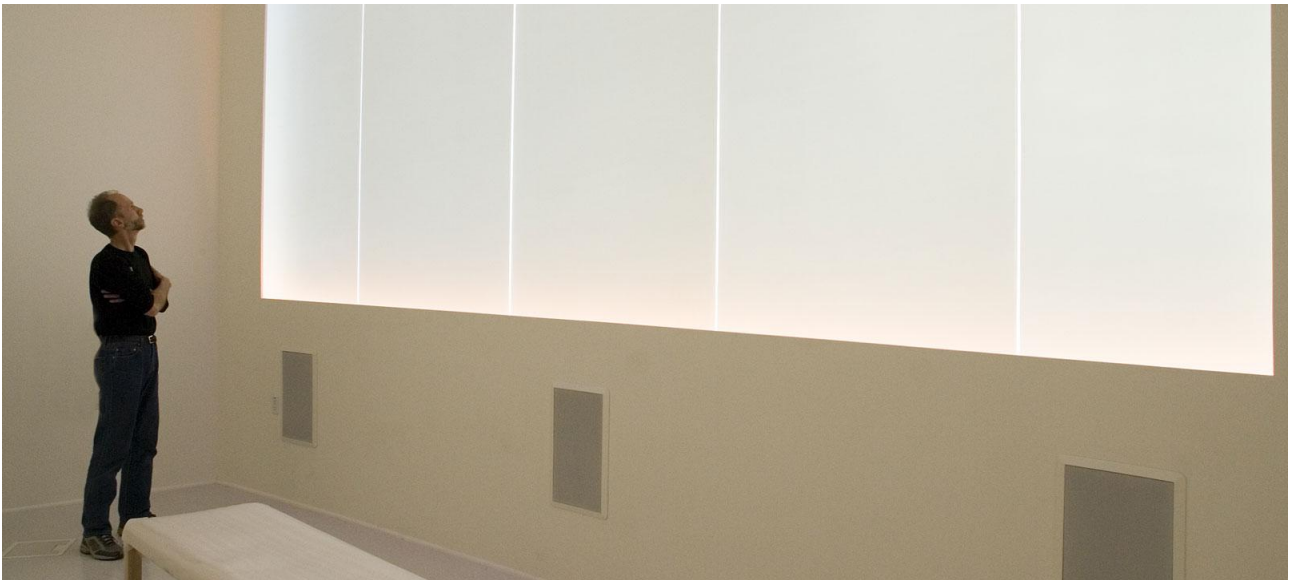

En 1971 voei no roteiro polar desde Europa a Vancouver sobre Groenlandia. O tempo claro supuxo unha excelente oportunidade de estudar as formas de tan espectacular e terrorífica xeografía. Inmediatamente tiven unha idea para unha obra sinfónica na que nunha gran cantidade de son continuo fracturaríase en ocasións con pequenas achas de cor. A obra resultante foi a composición para orquestra North-White. Volvo agora sobre o tema da neve pero nun sentido moi distinto; para iso habitueime a observar os suaves pliegues de neve desde a xanela da miña granxa en Ontario, o que inspirou a Snowforms.

Ás veces fixen cos nenos exercicios de “canto á vista” (“sight-singing”) nos que lles pedía “cantar” debuxos ou as formas do afastado horizonte. Así, na presente composición – que realmente está destinada a que os nenos canten, escoiten e quizais fagan debuxos – utilízase unha notación gráfica, complementada por notas situadas preto das liñas. As voces deben deslizarse de nota en nota nun continuo portamento. Unha curva abrupta suxire que o punto inferior da liña pide unha nota curta, mentres que unha curva máis continúa suxire un persistente e lento glissando. Indícase un rexistro temporal para suxerir unha duración, pero os directores non deben sentirse escravizados por iso. Unha frecha xunto a unha nota indica a máis baixa ou máis alta oitava. Snowforms debe interpretarse moi sigilosamente con lixeiros crescendo ou decrecendo onde a liña engorda ou adelgaza. As palabras que se alternan co runruneo son algunhas das numerosas palabras esquimales para nomear a neve e o lugar en que acontece. Todas as vocais son longas: “u” pronúnciase $\overline{OO}$ e “i” pronúnciase $\overline{EE}$.

Raymond Murray Schafer, *Notas na partitura de “Snowforms”* (1983).
Ver e escoitar [aquí](#).

The place where you go to listen, John Luther Adams, Museum of the North, Fairbanks, Alaska (2006).

The Place Where You Go to Listen (O lugar ao que vas escoitar), é unha especie de obra musical infinita que está controlada por sucesos naturais que se producen en tempo real. O título fai referencia a Naalagiagvik, un lugar situado na costa do Océano Ártico onde, segundo a lenda, unha muller Inupiaq cunha especial sensibilidade espiritual foi a oír as voces dos paxaros, as baleas e as cousas ocultas á súa ao redor. En consonancia con esta idea, o mecanismo de “The Place” traduce datos en estado puro en música: información procedente de estacións sismolóxicas, meteorolóxicas e geomagnéticas situadas en diversas partes de Alaska introdúcese nun sistema informático e transfórmase nun campo luminoso e en son electrónico.

John Luther Adams.

CEO

aire

vapor

gas

TERRA

polvo

terracota

cerámica

louza

barro

olería

limo

fango

lodo

lozadal

arsila

adobe

lama

ladrillo

tella

yeso

cal

cemento

area

grava

pigmento

morteiro

ocre

terra de Sevilla

terra Siena natural

albero

terra Siena tostado

terra sombra natural

terra sombra tostado

amarelo Nápoles

terra verde

vermello Venecia

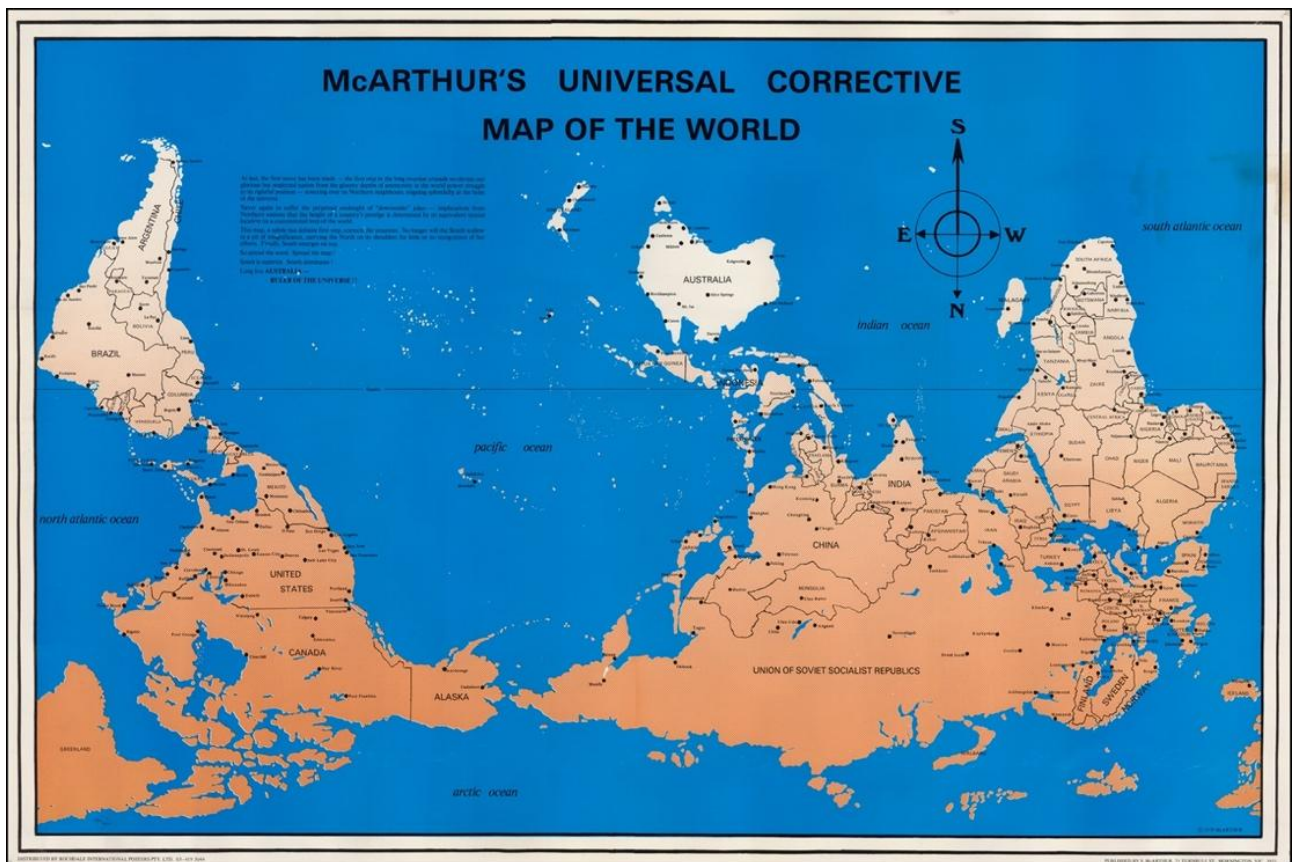
vermello Pouzzoli

vermello Burdeos

Dropping a Han dynasty urn, Ai Weiwei (1995).

McArthur's Universal Corrective Map of the World, Stuart McArthur (1979).